

Zaangażowanie na odległość. Wielostanowiskowa etnografia reakcji diaspory ukraińskiej na wojnę.

Inwazja Rosji na Ukrainę wywołała masowy kryzys humanitarny w Ukrainie prowadząc do śmierci tysięcy ludzi, raniąc setki tysięcy innych, niszcząc dotychczasowe życie obywateli Ukrainy. Zmusiła miliony ludzi do ucieczki ze swoich domów. Wywołała też głęboki szok wśród Ukraińców mieszkających na co dzień poza granicami swojego kraju.

Projekt ma na celu zrozumienie jak rosyjska inwazja wpływa na ukraińską diasporę oraz jej relacje z krajem pochodzenia jak i z krajami obecnego zamieszkania. Rolą projektu będzie poznanie reakcji na wojnę biorąc pod uwagę różne formy szeroko rozumianego zaangażowania obywatelskiego. W obszarze zainteresowania badania będą zarówno symboliczne gesty solidarności jak wywieszenie flagi ukraińskiej na profilu w mediach społecznościowych, materialne formy wsparcia, uczestnictwo w protestach, ale też działania bezpośrednie jak wolontariat na granicy czy włączenie się do działań obronnych.

Diaspora ukraińska na świecie liczy około 15 milionów i jest bardzo zróżnicowana. Planowane badanie odbędzie się trzech krajach za znaczącą liczbą Ukraińców, ale z bardzo różnym charakterem ukraińskiej migracji: w Stanach Zjednoczonych, jednym z najstarszych punktów docelowych diaspory ukraińskiej, w Izraelu, miejscu dokąd do 89 roku przyjechało kilkaset tysięcy ukraińskich Żydów, oraz w Polsce, która od niedawna jest nowym punktem docelowym dla migrantów z Ukrainy i gdzie procesy diasporotwórcze dopiero się rozpoczynają. W każdej z lokalizacji w badaniu będą uczestniczyć migranci pierwszego pokolenia jak i tzw. drugiego pokolenia, dzieci migrantów ukraińskich urodzonych już w kraju przyjmującym.

Mając na uwadze wrażliwość poruszanych tematów badanie będzie z wykorzystaniem szeregu innowacyjnych technik badawczych mających na celu pogłębione poznanie doświadczeń, emocji, ucieleśnionych reakcji, które często pozostają poza radarem badań społecznych. Wywiadowi biograficznemu „podążającemu” za badanymi i nie narzucającym własnej agendy, towarzyszyć będzie etnografia wizualna, której celem będzie uchwycenie jednostki w działaniu, oraz wielozmysłowa obserwacja uczestnicząca mająca za zadanie poznanie zbiorowych wydarzeń z życia diaspory. Ważnym punktem badania stanie się też zrozumienie roli relacji społecznych w Internecie w odniesieniu do wydarzeń wojennych.

Kontekstem teoretycznym badania są koncepcje zaangażowania diaspory w politykę krajów pochodzenia widzianych jako „nacjonalizm na odległość”, „solidarność na odległość” czy „transnacjonalizm polityczny”. Na bazie wyników badania zaproponujemy systematyczną typologię zaangażowania „na odległość” uwzględniając rolę kontekstu i kraju zamieszkania oraz czas trwania w diasporze (rolę pokolenia). W studiach nad diasporami dużo uwagi poświęca się znaczeniu historycznych konfliktów dla trwania i dla tożsamości diaspory. Badanie *Zaangażowanie na odległość* pokaże rolę wpływu na diaspory w mniej rozpoznanym obszarze nowych i trwających konfliktów i ich wpływie na zaangażowanie i relacje z krajem pochodzenia.